

maga tudja, hogyha tudja a maga számára eszközölni. A legfontosabb szakmai problémának most azt tartjuk, hogy ezt a programelví fejlesztést, amit bemutatni próbáltam, Magyarország minden térségében minél hamarabb megvalósíthassuk.

Miklóssy Endre

FALUSI TURIZMUS ÜRÜGYÉN FALUFEJLESZTÉS

A kérdés: hogyan adhatunk tanácsot a falvakban élőknek. Akiknek pénzük nincs, de van munkaerejük, portájuk tanyájuk, bontott és *talált* anyaguk, némi építési tapasztalatuk és fejleszteni akarják házukat, gazdasági épületeiket, hogy jobb híján vendégeket fogadjanak nyáron, majd talán ősszel-tavasszal és télen is. Az építész és ezek az emberek nemigen találhatnak egymásra; közvetítőre van szükség, aki ismeri őket, aki felkutatja a cselekedni szándékozókot, aki megszervezi a találkozást, és némi pénzt szerez mindezek működtetésére.

A ZALA-KAR Térségi Innovációs Társulás 1995-től komplex térségfejlesztési munkát indított el a falusi turizmus megteremtése érdekében. A munka kezdetén téli kurzus keretében oktatást szervezett a leendő vendéglátóknak.

A hallgatók előadások keretében ismerhették meg a vendéglátás környezeti-építészeti feltételeit, a vendéglátás mindennapi gyakorlatát, a piackutatást. A téli elméleti oktatás után nyári szaktanácsadó napok keretében került sor a konkrét építészeti feladatok megbeszélésére. Az építész-csapat: vezető építész tanár és egyetemisták a ZALA-KAR szervezésében kialakított menetrend szerint látogatták meg a családokat. Egy-egy tanácsadás maximum 2 óra alatt zajlott le, amiben benne foglaltatott az elképzelt építési-fejlesztési szándék meghallgatása, a terület felmérése, a javaslat írásos rajzos elkészítése és az így elkészült „jegyzőkönyvek” hitelesítése az építető és a szaktanácsadást végző csoport vezetője által. A jegyzőkönyv dokumentum, hiszen ez igazolja, hogy az építető jogosult igénybevenni a ZALA-KAR által nyújtott hiteljellegű anyagi támogatást (amit a ZALA-KAR pályázat útján nyert el) azzal a feltétellel hogy a szaktanácsadásban javasolt építészeti megoldások szerint cselekszik.

1997 őszén került sor a szaktanácsadó munka ellenőrzésére. A 24 építési helyszínt végigjárva megállapítható, hogy a pályázók, építetők többsége a szaktanácsadás szerint használta fel a pénzét, de többen a vállalt határidőt sajnos nem tudták teljesíteni. Az ellenőrzésnek éppen az is volt a célja, hogy az időközben felmerült problémákon segítsen, illetve egy-két esetben a tanácsadással ellentétes megvalósítást, vagy esetleges nem teljesítést minden résztvevőnek elküldve nyilvánosságra hozza és dokumentálja. Különösen az ellenőrzés fázisban szükséges a külső – független – nehezen megkérdőjelezhető szakember, aki a szaktanácsadás folyamata révén minden résztvevőt ismer, de „messziről jött ember” lévén elfogulatlanak tekinthető.

Mindenfajta bürokratikus retorziónál hatásosabb a személyes megmértetés és a kis közösségekben rejlő erkölcsi-közösségi erő.

A munka folyamatos; 1997 nyarán hasonló szaktanácsadás folyt a térség településeinek külterületein: a hegyben,

ahol a szőlő- és borkultúra környezetét kell alkalmassá tenni a vendéglátás számára. A zalai borösvényen a régi pincéket, prэшázakat kell helyreállítani, az elmúlt évtizedekben épített ún. *zártkerti korszak* embereknek nemigen megfelelő építményeit rehabilitálni.

dr. Reischl Gábor

TANYÁK

Sok szó esik a vidékfejlesztésről az EU- kompatibilitás, az országtérképeken feltüntetendő, KSH körzetekre aggregált válságjelenségek kapcsán. Kevés szó esik azonban azokról az értékekről, amik a vidékiség, extenzivitás, perifériális fekvés előnyeit jelentik, az ott élhető élet kultúrájáról, melyek végső soron célt és értelmet kellene, hogy adjanak a fejlesztéseknek, azt eredményezve, hogy a vidékiség, a vidék a fejlesztések *dacára* meg tudja őrizni autonómiáját, értékeit, vonzerejét.

A magyar vidék egyik igen karakteres tája az alföldi tanyavilág, melynek megítélése, támogatottsága történelme folytán talán sohasem volt egyértelmű és problémamentes. Fejlesztési igényei, lehetőségei miatt azonban ma is, éppen a vidékfejlesztés keretei között foglalkozni kell vele.

1997 év elején kettőnk ötlete alapján a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, valamint a Földművelésügyi Minisztérium támogatásával kiírásra került a *Tanyák értékei* című, tanyasiaknak szánt pályázat az alföldi megyék területére vonatkozóan. A pályázat célja az volt, hogy a tanyasiak maguk – mint a tanyakérdésben legilletékesebbek – mondhassák el, dokumentálhassák azt, hogy milyenek a tanyáik, miért szeretnek ott élni, hogyan képzelik jövőjüket. A pályázat egyértelműen sikeres volt.

A beküldött dokumentációk anyagának kiadványként való megjelenítésének előkészületei most folynak, a díjazott pályaművek tablók formájában már feldolgozásra kerültek, több kiállításon szerepeltek már a decemberben Kecskeméten megrendezett eredményhirdetési ünnepség óta. A pályázaton nem szerepelt, de említésre méltó közös büszkeségünk a *Kézművestanya* Jászszentlászlón, mely lassan kezd integrálódni a homokhátsági tanyavilágba (beruházó-üzemeltető: Markolt Endre, tervező: Ónodi Gábor). Az 1994 óta működő tanya a térség kézműves tradícióit felelevenítve, megújítva, évek óta sikeres színhelye a munkanélküliek átképzésének, tranzitfoglalkoztatásának. Az eddigi munka eredményeképp rövidesen el tud indulni a kézműves bedolgozói rendszer, összekapcsolódva a kistérség egyéb gazdaságfejlesztési programjaival. A nyaranta rendszeresen a széles nyilvánosság számára megrendezett *Kézművestanyai Napok*, a *Kézművestanyai Esték* szakmai, kulturális rendezvényei minden érdeklődő számára lehetőséget kínálnak arra, hogy megismerkedjen a Tanya ill. a Társulás tevékenységével.

A tanyák legfőbb értékei közé tartozik az a tulajdonsága, hogy egy nagyon határozott gazdálkodási stratégiával az Alföld egyes, agro-ökológiai szempontból jól körülményezhető területeinek legalkalmasabb, legéletképesebb birtokformájává vált. Organikus, tájban gyökerező alternatívája az iparosított technológiára építő birtokformáknak.